

I seinasta blað greiddi Jørgen frá, hvussu hann av tilvild kom at kenna Kjartan Hoydal, sum tá las fiskifrøði í Danmark. Kjartan fann ritgerðina «Ein summarnátt á Vágssfirði» á eini hill í danska fiskimálaráðnum. Hann lat Útvarpið í Føroyum fasa hana og varð hon lisin upp. Kjartan ynskti at hjálpa Jørgeni við at geva bók ut...

— Men hvussu gjørdist so bók tín veruleiki?

— Kjartan spyr meg, um eg havi nakað uppskrivað heima. Eg segði honum, at eg hevði nóg uppskrivað um framt ein hóp av tekningum. Hann spyr meg, um eg eigi nokur kopi av tilfarinum. Tað hevði eg ikki. Og hann gerst ilskur á málinum og spyr meg, hvat hevði hent við tilfarinum, um húsini brunnunniður. Kjartan Hoydal er ein fyrsta floks maður, als ikki nakar snobbur. Kjartan segði nú, at eg mátti gera meira við tilfarið, og at hann vildi hjálpa mær.

Nú varð arbeitt við tilfarinum í fleiri ár at tilrættaleggja eina bók og søkt varð um stuðul ymsastaðir frá. Men tianverri var stuðulin ikki nóg stórur, so bókinn varð lögð til síðis í 1975.

So gingi fimm ár, har eg eldist í hvørjum. Í 1980 hendir so, at nakrir góðir menn hittast og biðja Jørgen søkja Velux Fonden um stuðul, og hesin grunnur jattar beinan vegin pening til útgávu.

Hetta var í 1980. Síðani eru skjótt tvey ár gingin, og nú um dagarnar kom so bókinn undir heitinum «Náttúrunnar Børn».

Bókin er rættiliga sjáldsom við tað, at har eru tekningar av sild og øðrum fiski á hvørjari síðu.

Vit spurdu Jørgen, hvi hann hevur givið bókini hetta sniðið?

— Tað eg hevði skrivað bókina, so segði hon mær í veruleikanum alt ov litíð. Eg var greiðir yvir, at fólk fóru ikki at skilja hana. Tað var helst betri við litlari tekst og nógvm tekningum enn øvugt.

Men her rakti eg við trupulleikar, tí tað var ógjørligt at fara undir at tekna allar sildirnar. Eg mátti brúka stempel til hesar tekningar. Hesi stempel havi eg so gjørt sjálvur við undantaki av tveimum, sum Øssur Eysturoy gjørdi.

Hetta var ógvuliga trupult arbeidd. Eg royndi ymiskt tilfar, men einki kundi brúkast. Tað tók fleiri ár, áðrenn eg fann fram til, at vanligt skrivindirlag var tað besta at brúka til stemplini. Tað, sum var mest umráðandi, var at kunna eftirlitna og til fulnar kopiera alt tað, ið eg hevði sæð í tí friu náttúruni. Eg sá at hetta kundi ikki gerast uttan við stemplum. Og so at framleiða mynd eftir mynd við einum serligum hondgrafikki, har ein og ein sild varð stemplað í senn, soleiðis at tær allar komu at venda nettupp í teir vissu rætningar, sum eg hevði sæð í náttúruni. Bert ein sildin kom at venda skeivt, breyt hon myndina, og so mátti øll myndin gerast umaftur. Og hetta hendi tianverri ikki so sjáldan og

kom eg tí at gera nógvar myndir bæði fyra og fimm ferðir, áðrenn tað var eydnast til fulnar at eftirlitna og kopiera tað, eg hevði sæð í náttúruni. Hetta var ikki lætt, tí eg hevði heldur ongan kunneika til tekning ella útskering av stemplum.

Men at fáa nakran annan at gera tey var ógjørligt. Tí mátti eg royna sjálvur. Tí um alt hetta arbeiddi skuldi verða gjørt av sakkomum løntum monnum, vildi bókinn gerast so dýr, at hon ikki kundi seljast. Eg havi gjørt lönarleysar kanningar heila livið. Og sjálvt um eg havi brúkt óteljandi timar til kanningar øll hesi ár, sum arbeitt varð við at samla tað skrivliga tilfarið, sjálvt tað í dag sær litíð út, og so at framleiða stemplini, gera tekningarar soleiðis at tær til fulnar skuldu avmynda tann sjónleik, sum eg gjøgnum hesi mongu ár hevði sæð í tí friu náttúru, tað var ein ómetalig tol roynd.

Tí eg vil leysliga meta, at hvør einasta mynd er gjørd minst fyra ella fimm ferðir, áðrenn tað eydnadist at fáa tað fram í myndina, so tað avmyndaði tað eg hevði sæð. Og hóast alt hetta livilanga arbeiddi verður henda bók seld fyri einans kr. 150.-.

At tað so er eydnast so væl at fáa tað rætta fram í bókini, kann eg takka Stig Rasmussen og Inga Joensen fyri. Helgi Justinussen hevur bundið hana inn. Øllum beri eg eina hjartans tøkk.

Seinast í bókini skrivur Jørgen, at bókinn er eingin visindalig ritgerð, men bert ein frásøgn frá nokrum av tí, hann hevur hoyrt og sæð. Og við Sosialin sigur Jørgen:

— Tað nyttar ikki í visindaverðini at siga: eg haldi, eg meini, eg hugs. Tú skalt leggja prógv. Og tað er sanniliga ikki lætt. Og eg vil næstan halda, at fór eg at læra, so hevði henda bókinn ikki blivið til veruleika. Tá hevði eg ikki kunnað gjørt tær náttarkanningar, sum eg nú havi gjørt.

... men hvussu endaði so sildaævintýrið spurdu vit at enda Jørgen?

— Tað varði leingi, áðrenn teir fóru at vraka havsildina. Tað var ikki fyrr enn menn fóru at fiska sild á Norðhavinum. Tá kom eisini ein lóg í gildi. Eg slapp ikki longur at merkja mína sild «Føroya Sild». Tá mátti eg merkja hana fjarðasil. Úrslitið varð at danir, sum umsata fjarðasil til muddarfisk, vildu hvorki hoyra ella siggja mína sild frá tí degi....

Og hvussu gekst við havsildini á Suðuroyar bankanum vita vit øll! Kraftblokkabátar uppdagaðu sildina har. Og gjørdi heilt av við ryngingarstovnin. Aftaná tað hvírv havsildin heilt á Vágssfirvi.

Eitt ómetaliga stórt ríkidømi enn ótroytt:

Froskmannavenjing eigur at vera tvungin lærugrein í øllum føroyskum skúlum

Havbotnurin og strendurnar kunnu gerast Føroya framtíðar »gullnám«

Havbotnurin og strendurnar kring alt Føroya land kunnu, um rætt verður borið at, koma at gerast Føroya framtíðar »gullnám«. Her liggur eitt ómetaliga stórt ríkidømi. Tað ræður bert um at fáa

eyguni upp fyri hesum livandi ríkidøminum, ið enn ikki er vordíð so nógvaldað sum líkandi pláss nógva aðrastaðni.

Jørgen Olsen hevur ikki bert havt sild í tonkunum.

um fiskasløgum og so teim mongu sløgnum av orrum.

Hetta eru nakrar av teimum livandi verunum, sum Jørgen ætlar at skriva um í sínum næsta bindi av »Náttúrunar børnum«.

I undanfarna samrøðum við Jørgen Olsen her í Sosialinum greiddi hann frá teirri stóru og feitu havsildini, ið svam inn á firðirnar og út aftur, uttan at føroyingar góvu henni gætur.

Læra av mistøkum

Tann tíðin er farin. Um hon kemur aftur, vita vit ikki. Jørgen heldur fyri, at tað nyttar ikki at gráta um spiltu mjólk. Men kunnu vit so ikki læra av okkara mistøkum, spyrja vit Jørgen og sipa við hesum til tað ótroytta djóraríkidømi, ið finst á havbotninum og framvið Føroya strondum.

Jørgen smilist og er skjótur at svara.

— Eg veit væl, at politikarar og onnur fólk í hesum tíðum, nú tosað verður um at fara undir gágguvinnu, siga hetta vera fjant og fjas. Men tað er tað so avgjört ikki.

Føroyingurin má læra á at skyna, so hann kann útnyttja tað, sum finst uttanum okkara klettar.

Politikararnir mugu vísra framskygnum monnum væl-vild og stuðla teimum í teirra kanningum. Annars kann sorgarleikurin við havsildini endurtaka seg enn einaferð.

Gággan

Føroyar eru helst tað land í heiminum, sum eru best eignaðar til aling av ymiskum fiskasløgum og skeljadjórum.

Eg havi gjørt nógvar kanningar av gággunum og havi fiskað hana bæði summar og vetur. Saman við beiggja mínum Sam havi eg fingið uppi 48 spannið um dagin.

Vit fiskaðu við gágguinu, bæði á vetri og sumri. Tá fiskað varð um summarið, nyttaði ikki at fiska teir heitu sólarriku dagarnar, tí tá lá gággan í dvala. Hon krógvaði seg í skugganum av tónglasjóginum. Men summarnætarnar uddi við gággunum. Her var gongdin tann sama sum við sildini.

— Tað er ikki fjant og fjas at fara undir veruliga gágguvinnu, sigur Jørgen Olsen. A myndini japanesi við føroyskum gággunum

Vit áttu at skamma okkum — at innflyta krækling úr Limfjórðinum. Her ov mikið hjá okkum sjálvum!

Nógvar taraslog kunnu nýtast til matna

Hann hevur í áralongu kanningum og royndum sínum fylgt við øllum tí ríka livi, sum finst framvið okkara strondum og á sjálvum havbotninum.

Hetta er ein verð fyri seg sjálva, sum er so íðandi full av ymiskum, vírdismiklum skeljadjórum: gággur, øður, kræklingar og tari av ymiskum sløgum, sum helst eisini kunnu nýtast til mannafóði, um tey verða rætt viðgjørð. Henda kunneika kunnu vit fáa úr Japan, har tey ymisku taraslogini verða gjørd til »delikatessur«, ið eru sera nerandi og sunn at eta, bert tey verða viðgjørð á rættan hátt.

Hann hevur eisini gjørt kanningar av tí ymiska livi, sum livir uppi í sjónum, slikum sum hoggislokki, nisum, hemarum, kópum og ymisk-

Øðan

Jørgen heldur fyri, at tað liggja eisini stórir møguleikar í øðuni. Maturin í henni er sera góður sum mannafóði. — Øðan er ógvuliga erkvisin. Kemur dalking í námð, har hon heldur til, er hon tann fyrsti skeljafiskurin, sum doyir. Jørgen visir á, at vit eiga nógvar vikur, har litil og eingin dalking er enn, og har eru øðuteigarnir mangan líka langir, sum buktirnar eru. Hann sigur seg at hava gjørt nóg av at dreggja eftir øðum í yngnu árum. Frá 1920–30 var tað serstakliga ein grynnna, beint har Polarfrøst nú liggur. Hon var so etandi full av øðum. Tá tað var fjøra og harður streymur, kundi tú fara oman á grynnuna og skræða burtur av tónglinum og koyra upp í